

[Justitsministeren]

Men alt i alt synes jeg, det var en positiv modtagelse fra partiernes side, og jeg håber og tilsiger, at vi kan få et godt samarbejde om vedtagelsen af dette forslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ivar Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af lovforslag nr. L 97:*Forslag til lov om landbrugsuddannelser.*

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).
(Fremsat 30/1 91)

Lovforslaget sættes til forhandling.

*Forhandling***Anne-Marie Meldgaard (S):**

Som det fremgår af ministerens skriftlige fremsættelse, er det ikke en tanke af nyere dato, vi ser udformet i lovforslaget, men et resultat af de overvejelser, der har fundet sted på baggrund af Rigsrevisionens beretning fra 1986 og den betænkning, de fire berørte ministerområder afgav i 1989.

På baggrund deraf udsendte ministeren i oktober 1990 et udkast til forslag til lov om landbrugsuddannelser. Høringslisten indeholdt 29 forskellige interessenter. Jeg har haft fornøjelsen af at læse de fleste af de svar, ministeren fik tilbage, og har med undren konstateret, at de mest gennemgående og vigtige bemærkninger fra LO og SiD samt Landbrugets Arbejdsgiverforening, SALA, og Tolvmandsforeningerne ikke er at finde i lovforslaget, men alene hensynet til de, om jeg så må sige, meget liberale landbrugsorganisationers interesser er varetaget.

Socialdemokratiet tager på baggrund af betænkningen og høringssvarene afstand fra selve grundideen i lovforslaget. Lovforslaget er et udtryk for en gammeldags erhvervspolitik. Jeg har svært ved at forstå, at landbrugsuddannelser skal være noget særligt, alle uddannelser er for mig noget særligt, og landmandsuddannelsen bør samordnes med de øvrige erhvervsuddannelser, således at uddannelsens kvalitet, tilrettelæggelse og styring samles under samme lovområde, nemlig erhvervsuddannelsesloven.

Samordningen vil endvidere være langt mindre bureaukratisk end etableringen af flere systemer og vil medføre en langt bedre overskuelighed for de uddannelsessøgende og skabe grundlag for mere kvalificeret uddannelsesvalg på området. Det er Socialdemokratiets opfattelse, at et selvstændigt landbrugsuddannelsesråd vil bidrage til en uhensigtsmæssig og unødigt cementering af rådgivningen og på den måde være med til at svække sammenhængen på det samlede erhvervsuddannelsesområde.

Videre kan vi ikke acceptere forslaget til sammensætning af landbrugsuddannelsesrådet. Det bryder med de grundlæggende principper om en rimelig repræsentation af interesseorganisationer i rådgivende organer for erhvervsrettede uddannelser. Jeg noterede mig, at forslaget lægger op til en sværere fastlæggelse af uddannelsen, end tilfældet er efter erhvervsuddannelsesloven. Der er ikke fastsat regler om uddannelsens varighed og mål eller praktikregler og bedømmelsesplaner. Der er kun afsat rammer for skoleundervisningens varighed og mål samt krav til praktikuddannelse og bedømmelse, idet fastsættelse af disse forhold alene sker efter indstilling fra Landbrugsraadet. Socialdemokratiet ønsker uddannelsesaftaler sikret, sådan at de unge mennesker kan færdiggøre deres uddannelse inden for en rimelig tid.

I forslaget er godkendelsen af praktikpladser også placeret i landbrugsuddannelsesrådet. Det mener vi også er uheldigt, det er igen en særregel på landbrugsområdet, det skal være lig erhvervsskoleloven. Vi mener også, at det økonomiske område må være ensrettet i forhold til andre uddannelsessøgende.

Ministerne nævner i sit forslag, at nuværende landbrugsskoler efter lov om erhvervsskoler vil blive godkendt som erhvervsskoler. Jeg vil gerne spørge ministeren, om elevgrundlaget er til stede for at opfylde de ønsker.

[Anne-Marie Meldgaard]

Afslutningsvis vil jeg gøre opmærksom på, at udviklingen i samfundet er løbet fra den nuværende landbrugsuddannelse, og jeg kan ikke i ministerens forslag få øje på den nytænkning og udvikling, der er så hårdt brug for i rekrutteringen til det moderne landbrug. Socialdemokratiet ønsker en landbrugsuddannelse, der er tilpasset det øvrige erhvervsuddannelsessystem. Jeg håber, resultatet af udvalgsarbejdet vil blive en moderne og attraktiv uddannelse, der appellerer til ungdommen af i dag.

Eva Møller (KF):

I modsætning til den socialdemokratiske ordfører hilser Det Konservative Folkeparti undervisningsministerens lovforslag med tilfredshed. Vi oplever, at vi her næsten får det, der ofte kaldes det umulige, nemlig det bedste fra to verdener.

Da vi i sin tid gennemførte erhvervsuddannelsesreformen, også under den nuværende undervisningsminister, var det fra vor side et ønske, at så mange uddannelser som overhovedet muligt kunne komme til at køre efter nogenlunde samme principper og på nogenlunde samme måde som uddannelserne under uddannelsesreformen, og vi pegede dengang på landbrugsuddannelserne. Derfor er det en glæde for os, at vi kan se, at landbrugsuddannelserne nu kommer ind under et system, som svarer til det system, vi kender fra erhvervsuddannelserne. Det giver en tryghed, og det giver en forenkling i forhold til både de unge og de mennesker, der skal vejlede dem, at man har nogenlunde samme regelsæt og samme måde at gøre tingene på.

Jeg tænker her på, at landbrugsuddannelsen bliver en vekseluddannelse – det er erhvervsuddannelserne også – at man får mulighed for at starte i skole eller i praktik eller, som det hedder her, »i bedrift«, at der er adgang direkte fra folkeskolen, at der omtales obligatoriske fag og valgfag, at det kører efter taxametertilskud, at der oprettes et uddannelsesråd med vidtgående beføjelser, og at uddannelsesrådet består af de sagkyndige på området. Jeg finder, at det er en rigtig måde at gøre det på, at disse uddannelsesråd, som har de store beføjelser, også består af de mennesker, der er sagkyndige, og ikke af embedsmænd eller politikere.

Jeg skal også sige, at vi er meget glade for den modulopbygning, der ligger her, en modulopbygning, som hindrer de unge mennesker i at

komme ind i en blindgyde. Vi mener, det er en af de væsentlige ting i vort uddannelsessystem, at vi ikke nogen steder har blindgyder. Jeg har også med tilfredshed noteret mig, at der flere steder i forslaget tales om, at der herved lægges op til, at de unge får mulighed for at videreudanne sig dels til andre uddannelser inden for landbrugserhvervet, men også til andre – mellem lange eller lange – videregående uddannelser. Jeg synes, det er meget tilfredsstillende, at vi herved sikrer en brobygning mellem praktiske og teoretiske uddannelser.

Jeg har konstateret, at vi yderligere kan sikre, at vi får en god uddannelse, vi når de højeste niveauer, og det vil være til gavn for dansk landbrug og dermed også for dansk eksport og på lang sigt også for dansk økonomi.

Landbrugsskolerne var ved det første udkast, der blev sendt ud, betænkelige, og derfor er jeg glad for, at man nu med tilfredshed har opnået, at man også her får det bedste af to verdener, således at landbrugsskolerne får status som erhvervsskoler, men samtidig bevares deres særpræg, deres idégrundlag, og muligheden for det frie skolevalg og for kostskoleprincippet bevares. Det har for Det Konservative Folkeparti altid været et ønske, at de enkelte skoler både kunne have deres eget særpræg, og at vi kunne bevare det frie skolevalg.

Derfor kan jeg ikke se andet, end at det nuværende lovforslag på alle områder er en forbedring, og vi vil med glæde tilslutte os og prøve at sikre det en let gang igennem udvalget.

Filt Jensen (V):

Den nye lov om landbrugsuddannelser kan vi fra Venstre hilse med tilfredshed. Vi har hidtil haft en velfungerende lov, loven om de frie skoler, der omfatter højskoler, efterskoler, husholdningsskoler og landbrugsskoler, og det har fungeret godt.

Landbrugsskolerne blev flyttet over under Kulturministeriet sammen med de andre frie skoler, og det var knap så naturligt, og derfor hilser vi med glæde, at de nu flyttes tilbage til Undervisningsministeriet.

Landbrugsskolerne bliver godkendt som erhvervsskoler, og vi får i landbrugsuddannelsen en lov, der er parallel med erhvervsskolernes. Vi bevarer det frie skolevalg, det betragter vi som noget meget væsentligt, og eleverne kan vælge efter skolernes forskellige opgavefordeling og skolernes forskellige holdninger.

[Filt Jensen]

Den nuværende modulopbygning af landbrugsuddannelsen i fire moduler bliver bevaret, det frie skolevalg som sagt bevaret, og det bliver frit, om man vil starte med skole eller starte med praktik. Det er også noget væsentligt, og det er for øvrigt noget, som vil komme til at passe godt ind i arbejdsgangen på skolerne. Der bliver mulighed for at stå af, der bliver mulighed for meritoverførsel.

Efter de første to moduler, som varer 42 måneder, er den unge landmand faglært landmand og har dermed tilendebragt en del af undervisningen; det må svare nogenlunde til et svendebrev.

Vi betragter det som noget væsentligt, at kostskoleprincippet bliver fastholdt. Det bliver frivilligt, om man vil bruge skolen som kostskole. Hidtil har det omtrent været tvungent. Kostskoleprincippet betragter vi som noget væsentligt. Vi gør det, fordi den unge landmand i sin uddannelse normalt er under uddannelse på en arbejdsplads, hvor han måske er helt alene. Det er ikke som andre unge, der kommer ind på store arbejdspladser. De går for næsten alle unges vedkommende sammen med driftslederen, sammen med landbrugeren. Derfor er det meget væsentligt, at han kommer ind i et socialt samvær under skoleopholdet. Det faglige udbytte udbygges og styrkes også væsentligt i det samvær, der er i fritiden på skolen.

En anden ting, som også er meget væsentlig ved kostskoleopholdet, er udnyttelse af faciliteterne, der på skolen sker ikke blot i skoletiden, men også i fritiden. En af de ting, der er meget aktuel i dag, er udnyttelse af skolens edb-anlæg. Vi oplever jo, at det ofte udnyttes næsten døgnet rundt.

Hvad det økonomiske angår, er eleverne tilgodeset med arbejdsmarkedets elevrefusionsstøtte i de to første moduler. Problemet opstår, når man går over i modul 3 og modul 4, hvor de ikke længere får Arbejdsgivernes Elevrefusion, men kan søge SU i lighed med andre unge under uddannelse. Problemet er så blot, at den unge landmand i sin uddannelsestid har og bør og skal have præsteret en ganske betydelig opsparring, og da det samtidig er korte kurser, så vil der også i skoleåret være en ganske betydelig indtægt. Det, sammen med at en ganske betydelig opsparring, der i gennemsnit for unge landmænd i dag på det stadium, hvor de er på kursus, ofte er en 150.000-200.000 kr., bevirker,

at de er udelukket fra at få SU. Derfor vil vi fra Venstres side meget arbejde for under udvalgsarbejdet, om vi kan få indføjret, at opsparring på etableringskonto må være friholdt i opgørelsen af, om den unge vil kunne få SU eller ikke.

Men fra Venstres side hilser vi, bortset fra sådan lidt betænkeligheder, lovforslaget særdeles velkommen.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Da vores ordfører, hr. Holger K. Nielsen, ikke kan være til stede, skal jeg gøre rede for SF's holdning til lovforslaget. Lovforslaget er, som det allerede er nævnt, en udløber af den betænkning om landbrugsuddannelser, som blev fremlagt i august 1989.

Som bekendt foreslog et flertal i betænkningen, at der bør opbygges et enstrengt landbrugsuddannelsessystem på linie med de øvrige erhvervsuddannelser; et mindretal bestående af landbrugets organisationer var imod denne indstilling. Ministeren skriver i bemærkningerne, at lovforslaget er et kompromis mellem de to indstillinger. Dette er mildt sagt en tilsnigelse. Bevares, der er elementer af de øvrige erhvervsuddannelser i forslaget, men i det store og hele er der jo tale om en videreførelse af det nuværende system.

Den nærmere udformning af uddannelsen skal forestås af det landbrugsuddannelsesråd, der nedsættes med medlemmer fra De Danske Landboforeninger, Danske Husmandsforeninger, Landboungdommen og Foreningen for Danske Landbrugsskoler. Det er bemærkelsesværdigt, at det er hele mindretallet fra betænkningen, som skal styre landbrugsuddannelserne, og det er i modstrid med hele strukturen på erhvervsuddannelsesområdet, at landbrugsuddannelsesrådet får denne sammensætning.

Landbrugsuddannelsesrådet er den afgørende krumtap i landbrugsuddannelsernes udformning, og det er rent kosmetisk, når ministeren hævder, at der i forslaget er tale om et kompromis mellem de to indstillinger.

Et andet væsentligt punkt, hvor der er forskelle til de øvrige erhvervsuddannelser, er godkendelse af praktikpladser. Hvorfor skal der kun være godkendte praktikpladser på en del af landbrugsuddannelsen? Kan de unge mennesker være tjent med de helt uordnede forhold, der gør sig gældende, hvor de skal arbejde under den forældede medhjælperlovgivning?

[Hanne Thanning Jacobsen]

Landbrugerhvervet undergår i disse år store strukturændringer, og dette bør efter SF's mening også afspejle sig i en bedre landbrugsuddannelse. Hverken samfundet eller de unge mennesker er tjent med det lovforslag, vi har til første behandling i dag.

Køpke Christensen (FP):

Danmark var, som vi ved, oprindeligt et landbrugsland, og efter Fremskridtspartiets opfattelse er landbruget et af vore vigtigste primærproduktionsområder. Det, der skete, var jo, at industrialiseringen var med til at affolke landbruget, men gennem årtier har det været således, at danske landmænd har kæmpet sig frem til at være blandt de dygtigste i hele verden.

Med det udgangspunkt er det klart, at vi fortsat skal sørge for, at landbruget også vil have dygtige folk fremover. Nu er det som bekendt sådan, at tidligere var der ikke deciderede uddannelser inden for landbruget, og jeg skal være den første til at erkende, at med de nye former for landbrugsdrift kan det have sine store fordele at have en teoretisk baggrund for, hvorledes et landbrug skal drives. Dermed ikke være sagt, at de, der i dag er ikkeuddannede inden for landbruget, er dårligere til deres håndværk.

Som en rigtig god Fremskridtsholdning har undervisningsministeren da også erkendt, at man absolut ikke kun lærer noget ved at sidde på en skolebænk. På lige fod med andre uddannelser, eksempelvis uddannelserne på de tekniske skoler, handelsskolerne og øvrige erhvervsskoler, ønsker man med dette forslag, at der kommer en grunduddannelse og en overbygningsuddannelse.

Det, der så skal være basis for erhvervsudøvelse samt for en videregående uddannelse, er grunduddannelsen. Det kan måske lyde som meget stramt formuleret, at overbygningsuddannelserne har til formål at give eleverne grundlag for erhvervsudøvelse som selvstændig landmand. Nogle vil nok sætte et stort spørgsmålstegn ved, hvor fornuftigt det kan være, at man absolut skal have en uddannelse for at drive et landbrug; det kan vel ikke benægtes, at det ikke just er liberalistisk, at man har disse regler for at opnå erhvervsudøvelse inden for et område, men som sagt kan der her være en vis rimelighed i det efter vores opfattelse.

Når vi ser på bl.a. § 8, så er der efter Fremskridtspartiets opfattelse noget, der skal roses, nemlig at der skabes en mulighed for, at elever kan fritages for undervisning, hvis der sker en overgang fra en erhvervsuddannelse til en landbrugsuddannelse, men at den samlede uddannelse skal have samme varighed, finder vi ikke rimeligt. Et ungt menneske, der er født og opvokset i en landbrugsfamilie, burde få en kortere uddannelsestid end én, der f.eks. er født og opvokset i København og aldrig har stiftet bekendtskab med landbruget.

Fremskridtspartiet ser naturligvis positivt på det, der står i bl.a. § 12, hvor der klart er gjort rede for og opmærksom på, at der skal tilbydes valgfag. Ikke fordi der absolut skal tilbydes valgfag, men fordi valgfagene skal være af en sådan art, at de har betydning for, at man kan få adgang til videregående uddannelser. Jeg håber da, ministeren kan bekræfte, at det er en rigtig opfattelse, at man ikke kan acceptere, at der indføres fuldkommen overflødige valgfag.

Samtidig vil vi fra Fremskridtspartiets side opfordre ministeren til, at praktikreglerne, når praktikuddannelsen nu skal gennemføres, og som ministeren jo får bemyndigelse til at fastsætte, bliver så lidt restriktive som muligt.

Når det gælder kapitel 3, § 9, har vi den kritiske bemærkning, at vi ikke mener, der bare skal stå som nu, at der af udlændinge kan forlanges en prøve bestået i dansk. Dette punkt ønsker vi ændret til, at det ikke bare »kan«, men »skal« kræves. Jeg har desværre fået oplyst, at det på dette område af politiske grunde er svært at få denne opstramning med hensyn til at forlange en prøve i dansk bestået inden optagelsen. Men det må vi så håbe på at skolerne vil vælge. Det er jo også således, at det er skolen og ikke eleven, der skal træffe denne afgørelse.

Fremskridtspartiet er af den opfattelse, at hele systemet omkring økonomistyringsprincippet er fornuftigt og kan tilskynde skolerne til samarbejde. Jeg håber og tror også, at ministeren vil være påpasselig med hensyn til at godkende eventuelle udvidelser.

Jeg vil derfor på Fremskridtspartiets vegne sige, at vi stort set er tilfredse med dette lovforslag. Vi vil se positivt på det i den videre behandling i udvalget ud fra den betragtning, at vi naturligvis vil understrege meget kraftigt, at denne nye lov vil være udgiftsneutral for staten.

Med disse bemærkninger skal jeg meddele, at vi ser positivt på lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Filt Jensen (V):

Jeg vil ikke undlade at gøre hr. Køpke Christensen opmærksom på, at der også hidtil har været en uddannelse inden for landbrug.

Jeg vil også gerne lige fortælle fru Anne-Marie Meldgaard og fru Hanne Thanning Jacobsen, at det landbrugsuddannelsesråd, man ønsker nedsat, jo er det, som ønskes af erhvervet, af Landboforeningerne, af Husmandsforeningerne, af Danmarks Landboudom – af dem, der skal have uddannelsen. Det er dem, der skal danne landbrugsskolerådet, og det er der da ikke noget unaturligt i; det er dem, som skal bruge det.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Ja, så skal jeg ikke undlade at sige til hr. Filt Jensen, at jeg godt er klar over, at det er ikke noget nyt, at vi nu indfører en uddannelse for landbruget. Men det, jeg vil gøre opmærksom på, er, at det ikke altid har været tilfældet. Det var også det, jeg faktisk sagde.

Jette Pors (CD):

CD har ikke de store indvendinger over for forslaget. Jeg synes egentlig, ordføreren for Det Konservative Folkeparti redegjorde så fint for de spørgsmål, der kan være om detaljerne i forslaget, at jeg ikke vil bruge megen tid på det. Jeg var stort set enig i den udlægning af det; sådan har vi også opfattet det.

Der er tale om en større økonomisk omlægning, i og med at landbrugsskolerne får status som erhvervsskoler og overgår til taxameterordningen. Det er ikke de store problemer.

Jeg har stillet mig selv nogle små spørgsmål: Hvad betyder det reelt for uddannelsens spændvidde, hvis kostskolepligten ophører? Hvad vil det koste at indføre den foreslåede befordringsordning set i relation til kostskoleprincippet? Men jeg tror ikke, der er de store problemer. Jeg tror, det er rimelig nemt at give mig et fornuftigt svar på det.

Med hensyn til AER-tilskuddet og SU-problematikken, som Venstres ordfører var inde på, er det også noget, der har slået mig, men jeg har også hæftet mig ved, at det er nævnt i bemærkningerne. CD var selv med i landbrugsforliget sidste år om lån til yngre jordbrugere,

og der er i øjeblikket et modsætningsforhold i forhold til SU og opsparingsproblematikken. Men jeg har tillid til, at de to ministre i regeringen finder ud af det. Det er klart noget, vi må være opmærksomme på.

Vi er som sagt positive over for lovforslaget.

Ole Vig Jensen (RV):

Når der i dag her på Folketingets bord ligger et forslag om en ny lov om landbrugsuddannelser, og når det oven i købet er fremsat af undervisnings- og forskningsministeren, så må jeg medgive at have et ikke uvæsentligt medansvar for denne tilstand. Det bunder ikke så meget i, at landbrugsuddannelserne lå under Kulturministeriet, men snarere i, at landbrugsuddannelserne var en del af den samlede lov for de frie skoler, og man må sige, at tiden var løbet fra, at man kunne have en sådan erhvervsuddannelse, som på en række områder i stadig mere udpræget grad adskilte sig fra bestemmelserne i højskolelovgivningen, altså støttelovgivningen.

At der derudover også var det problem, at flere af uddannelserne var spredt over flere ministerier, i virkeligheden fire i alt, gjorde, at der var god grund til at overveje, om ikke man skulle reformere på området, og det var den del af arbejdet, som jeg havde fornøjelsen at være med i, forarbejdet, som jo også, som andre har sagt, resulterede i en betænkning, som i og for sig indeholdt gode tanker og forslag til, hvordan en landbrugsuddannelse kunne indrettes fremtidig.

Men man kommer ikke uden om, at forslaget jo ikke var fremsat i enighed af mange af udvalgets repræsentanter, og jeg fandt selv og finder stadig, at det ville være et problem, hvis en række af landbrugets organisationer ikke fandt et sådant forslag tilstrækkelig anvendeligt.

Nu er resultatet altså blevet, at der ligger et særligt forslag, som vi i øvrigt fra radikal side er indstillet på at støtte.

Jeg vil ikke gå i enkeltheder; der er nævnt en række af de ting, som jeg synes er væsentlige forbedringer på landbrugsuddannelsesområdet, og som lovforslaget repræsenterer. Jeg mener også, det er rigtigt, at vi respekterer den tradition og det særpræg, som altid har knyttet sig til landbrugsuddannelserne. Det videreføres i lovgivningen, selv om man på en række områder sidestiller dem med betingelser, der gælder inden for erhvervsuddannelserne.

[Ole Vig Jensen]

Jeg vil omtale to områder, som måske kan give problemer, men det må vi se lidt nærmere på i Uddannelsesudvalget. Det ene er at skabe sikkerhed for, at vi fortsat får en god rekruttering, eller rettere sagt at vi i fremtiden kan sikre os en bedre rekruttering af unge til landbrugsuddannelserne. Det kan være et problem, at landbrugsuddannelserne ikke er et led i det samlede erhvervsuddannelsessystem; men det må være problemer, der kan overvindes. I hvert fald mener jeg, vi har en samlet interesse i at få flest mulige til at interessere sig for denne uddannelse; der er mangel på unge, som kan overtage landbrugsejendommene.

Det andet område, som kan være et problem, er spørgsmålet om styringen, hvor man jo har formuleret sig meget stilfærdigt. Ud over dem, der i forvejen skal sidde i landbrugsuddannelsesrådet – og det er udmærket med repræsentanter for Landboforeningerne, for Husmandsforeningerne, for Danmarks Landboungdom og for landbrugsskolerne – siges det, at rådet kan supplere sig med repræsentanter for landbrugets arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer. Jeg vil godt i udvalget se lidt nærmere på, om vi måske kunne forstærke ønsket om at få et bedre samarbejde mellem de pågældende parter ved måske at ændre en lille smule på denne styring, uden at vi afgørende ændrer ved den gamle tradition.

Vi kan tilsige lovforslaget vores støtte i det videre arbejde.

Lysholm Christensen (KRF):

Lovforslaget er udtryk for et kompromis, står der i teksten, og det er vel rigtigt. Betænkning nr. 1179 fra august 1989 kunne jo ikke anbefales i alle de foreninger m.v., hvor den var til høring, og derfor har det været nødvendigt at ændre lovforslaget i forhold til den betænkning.

Det springende punkt var afskaffelse af den eksisterende kostskoleform i den nuværende form, bortfald af frit skolevalg samt problemer med praktikaftaler. Disse forhold er rettet i lovforslaget, som det foreligger nu, og det kan vi hilse med stor tilfredshed i Kristeligt Folkeparti. Vi mener, det er rigtigt, at man har fået løst disse spørgsmål, at man har lyttet til den del af høringsgruppen, som havde indvendinger på disse punkter.

Jeg er ikke enig med den socialdemokratiske ordfører, som mente, at uddannelsen her frem-

træder som gammeldags. Jeg mener, den lever op til de krav, man må stille til en landmandsuddannelse i dag, og der er vel noget særligt med landbruget, det gør vel ikke noget, at vi indrømmer det? Ja, det sagde den socialdemokratiske ordfører at alle uddannelser er, men så må man også tage særlige hensyn, således at de passer til den opgave, man skal have løst.

Jeg mener, det er positivt, at landmandsuddannelsen eller landbrugsuddannelsen bevarer sit særpræg både med hensyn til struktur, styring, frit skolevalg, praktik og kost og logi. Vi havde egentlig gerne set, at uddannelsen var forblevet under højskoleloven, men skaden er nok begrænset trods alt; kostskolemiljøet kan stadig væk bevares, den mulighed foreligger stadig, og det ser vi som en stor fordel, da det har vist sig at have mange kvaliteter i sig igennem årene. Derfor vil det være meget uheldigt at afskaffe dette kostskolemiljø.

Der er endda nogle landbrugslærere, som siger, at uddannelsen skal forlænges med et helt år, hvis man afskaffer kostskolemiljøet, for hvis disse landbrugselever bor hjemme, så kan de ikke lade traktoren stå, når de kommer hjem, men skal ud og arbejde. Det vil sige, at de ikke får lært deres lektier til næste dag. Når landbrugseleverne bor på skolen, kan man bedre kræve, at lektien er lært, og at den bliver lært til næste dag. Der er nogle kvaliteter i kostskolemiljøet, som er væsentlige at bevare.

Også praktikreglerne skal gennemføres stort set uændret; det finder vi helt i orden. Der kan også tilbydes specialundervisning og studie- og erhvervsvejledning, noget, som er nyttigt og godt. Endelig skal der oprettes et landbrugsuddannelsesråd.

Landmandsuddannelsen er yderst vigtig af flere grunde. For det første er det nødvendigt at have en solid baggrund rent praktisk og teoretisk, hvis man overhovedet skal kunne klare sig som selvstændig landmand i vore dage; konkurrencen er hård, og man skal være dygtig på mange felter ikke bare som landmand, men også som handelsmand, og jeg ved ikke hvad. Det er vigtigt med en god, solid uddannelse.

Men det er sandelig også vigtigt af miljømæssige grunde. Man må kende samspillet mellem planter, dyr, dyrkningsmetoder og bekæmpelsesmidler osv. Det er vigtigt af miljømæssige grunde, at vi får uddannet vore unge godt til landbrugserhvervet.

[Lysholm Christensen]

Så vil jeg lige til sidst nævne en ting, som hr. Filt Jensen også var inde på, og det er problemet omkring spørgsmålet om landmændenes opsparring i sammenhæng med SU-reglerne. Der er et reelt problem dér, som jeg er enig med hr. Filt Jensen i at vi skal have kigget nærmere på og finde en løsning på, for ellers hjælper det ikke meget, at vi indfører SU på dette område, for mange vil ikke få gavn af det.

Kristeligt Folkeparti mener, at lovforslaget giver en god ramme for en solid uddannelse, og vi medvirker gerne til en positiv udvalgsbehandling.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne sige tak, især til det flertal i Folketinget, som støtter dette lovforslag.

Jeg kan tilslutte mig den beskrivelse af lovforslaget, der blev givet af bl.a. fru Eva Møller, hr. Filt Jensen og hr. Ole Vig Jensen, og jeg vil naturligvis gerne svare på nogle af de spørgsmål og indvendinger, der er blevet rejst.

Det er rigtigt, at der i organisationsverdenen har været delte meninger, men jeg tør dog nok sige, at det er de mest relevante organisationer, som accepterer dette forslag. Når man spørger organisationerne, så er der jo nogle, som tegner mange af aftagerne og mange af de færdiguddannede, og der er nogle, der tegner færre. Og det er dem, der tegner de mange, som støtter det.

Det er heller ikke helt ligegyldigt, hvad disse skolars traditionsrige verden selv har af ønsker med hensyn til fremtiden. Det er jo skoler, som er selvgroet, som har skabt sig selv i frie kredse, med bestyrelser ofte skabt af kredse, som også havde mere åndelige formål med at bygge deres skoler. Den slags levende organismer, som disse skoler er, skal man ikke bare komme og koste rundt med; det er vigtigt, hvad de selv mener. Det har været en ledetråd for regeringen, og jeg er glad for, at et flertal i Folketinget lægger så meget vægt på det.

Det er jo skoler, der nødvendigvis må være i tæt forbindelse med deres tidligere elever. De lever kun i kraft af, at tidligere elever anbefaler dem; og hvis man har været rundt til elevmøder på landbrugsskoler og sammenligner med tilsvarende sammenkomster på andre skoler, så ved man nok, at her har man at gøre med skoler, som har opbakning blandt tidligere elever

og blandt repræsentanter for det erhverv, som de betjener. Derfor vil jeg vove den påstand, at det er de mest relevante organisationer, som støtter dette lovforslag.

Naturligvis er f.eks. SALA, Sammenslutningen af Arbejdsgivere i Landbruget, også en vigtig organisation, men jeg vil vove den påstand, at SALA ikke har så voldsomt meget imod dette forslag. Jeg tror endog, det kunne ende med, at SALA blev godt tilfreds med det, hvis man f.eks. fulgte det råd, som hr. Ole Vig Jensen var inde på, og som også er opført i lovforslaget og nævnt i bemærkningerne til § 21, nemlig at de rådgivende organer fra de to verdener, de tekniske skolars verden og landbrugsskolernes verden, gav hinanden plads i deres kreds.

Jeg har skrevet, at jeg opfordrer parterne til at tale med hinanden, og jeg vil følge dette op skriftligt med en konkret opfordring. Det ville jo være lykkeligt, hvis vi, før vi når til tredjebehandlingen, kan konstatere, at parterne nu har lyttet til vores opfordring, og vi måske tilmed kan skrive i loven, at de giver hinanden repræsentation. Hvis det kunne blive løsningen på det, så ender det jo med, at næsten alle er tilfredse, og så får vi virkelig, som fru Eva Møller sagde, det bedste af to verdener.

Jeg kan helt forstå problemet omkring Statens Uddannelsesstøtte, som både hr. Filt Jensen og hr. Lysholm Christensen har nævnt. Den tidligere regering nåede jo lige akkurat at antyde løsningen i det lovforslag om uddannelsesstøtten, som blev trukket tilbage lige før valgkampen, fordi vi af gode grunde ikke kunne behandle det, når der var valgkamp.

I det forslag foreslog vi ganske enkelt egenformuegrænsen strøget. Hvis man skal følge hr. Filt Jensens forslag og sige, at etableringskonti osv. ikke tæller med, så får vi et kompliceret system, som vi ikke har nødig, fordi det vil koste meget lidt ganske enkelt at fjerne egenformuegrænsen.

Så regeringens svar på det problem er: Lad os fjerne egenformuegrænsen som led i de SU-justeringer, vi alligevel skal have meget snart. Det vil næsten udelukkende gavne netop elever, som satses på at blive selvstændige. Selvfølgelig kan der ryge lidt ved siden af, og det kan komme nogen til gode, som strengt taget ikke havde behov, men det er så lidt, at jeg synes, vi skal vælge den rene model, nemlig ganske enkelt at fjerne egenformuegrænsen.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Hr. Køpke Christensen var inde på, om vi skulle have en særlig rabat på uddannelsesstiden for børn af landmænd eller i hvert fald unge, som har en baggrund i landbruget. Det spørgsmål kan man jo rejse; jeg vil måske umiddelbart advare lidt imod det. Vi må i hvert fald ikke få det til at virke, som om disse skoler ikke rigtig er åbne for unge fra byerne, for det glædelige, der er sket i de seneste år, er, at landbrugsskolerne har stigende elevtilgang, og det er bl.a., fordi der kommer flere fra andre miljøer, herunder fra byerne; og det skal vi i hvert fald ikke sætte over styr.

Om der så kan gives rabat for erhvervserfaring, og om man i den forbindelse kan medregne noget, som man har haft derhjemme, det vil jeg slet ikke blande mig i. Ærlig talt, det synes jeg slet ikke vi lovgivere skulle blande os i. Helst ville jeg lade forstanderne ordne den sag eller også landbrugsuddannelsesrådet. Vi skal passe på, at vi ikke lægger tingene i for faste rammer herinde.

Om udlændinge skal bestå en prøve, eller om man kan forlange, at de skal det, det kan man også overveje. Jeg forstår udmærket, hvorfor hr. Køpke Christensen nævner det, for der findes jo tekniske skoler, hvor man har meget store problemer med elever, som kan kræve sig optaget uden overhovedet at kunne dansk. Igen vil jeg mene, at det skal vi ikke lave regler om. Det må være skolerne selv, som må være interesseret i at have elever, der kan følge med, og som får mulighed for at stille det krav. Jeg synes ikke, vi skal lave statslige regler om, hvem der kan optages, og hvem der ikke kan optages.

Fru Jette Pors spurgte, hvad det betyder for spændvidden, at kostskoleforpligtelsen nu forsvinder. Jeg er sikker på, at skolerne altovervejende vil forblive kostskoler, men ligefrem at sige, at det er en tilskudsbetingselse, at alle elever er kostelever, synes jeg altså er at have lidt for stor respekt for fortiden. Der er kommet moderne transportmidler, og når man har besigtiget landbrugsskoler parkeringspladser i aften-timer og i weekender, så ved man, at livet har ændret sig, siden de fleste af disse skoler blev oprettet. Så jeg vil altså tale for, at der her bliver en ny frivillighed.

Der er intet, der forhindrer disse skoler i at have både foredrag og sang og gymnastik og at være højskoler, samtidig med at de er landbrugsskoler. Det blander vi os ikke i. Selvfølge-

lig risikerer det at koste nogle penge, og dem må man så tage fra et andet felt, men igen vil jeg lægge vægt på den betydelig større åbenhed, der er i denne lovgivning sammenlignet med den sædvanlige lovgivning på uddannelsesområdet.

Det syntes fru Anne-Marie Meldgaard var et problem. Hun syntes, at det var forkert, at der ikke her var så mange regler. Jeg vil sige: Åh, gudskelov. Kunne Socialdemokratiet dog ikke gå med på, at vi lavede nogle færre regler også i de andre love? Sådanne skoler, især når de har deres egne bestyrelser, deres egen tradition og har tæt kontakt med deres aftagere, skal nok selv finde ud af, hvad de har brug for af ændringer, og dér er det så ødelæggende, at man skal ind om et ministerium, og især hvis man skal ind om et parlament og vente på, at folketings-samlinger kan begynde og forslag blive behandlet tre gange osv. Vi ender jo med at sidde og behandle alt for små ting, hvis vi lovgiver så detaljeret.

Derfor vil jeg sige til fru Anne-Marie Meldgaard: Dette lovforslag er et forbillede bl.a. derved, at det er så åbent, som det er. Det er jo åbent for en udvikling; det giver skolerne mulighed for at udvikle sig selv. Til gengæld står der det væsentlige, nemlig hvad pengene skal bruges til, og hvad der er formålet med det hele. Det er et eksempel på mål- og rammestyring i stedet for detailstyring, og derfor er det ikke rigtigt, at der ikke er nytænkning her.

Forslaget bygger på den opfattelse, at nytænkning ikke skal komme fra bureaukrater og politikere, men fra dem, som arbejder med sagerne ude i landet, og den form for nytænkning er der bedre plads til i dette forslag, end der er i så mange andre, vi behandler også på mit område.

Fru Hanne Thanning Jacobsen syntes, der var lidt uorden med hensyn til praktikpladserne. Bl.a. kunne man jo tænke sig, at hun var bekymret for, om nogle af praktikpladserne ikke var gode nok, at der var en anden godkendelsespraksis end i det almindelige erhvervsuddannelsessystem. Hertil vil jeg sige, at det må man virkelig tale sig til rette om i landbrugsuddannelsesrådet. Det synes jeg heller ikke vi skal blande os i. Jeg tror, man er tilfreds med den ordening, der ligger. Så lad den køre. Gid vi på samme måde i højere grad kunne overlade til erhvervene at ordne praktikpladsproblemer på

[Undervisnings- og forskningsministeren]

andre uddannelsesområder! Undskyld, jeg siger det, men det var et lille hjertesuk i aktuel anledning.

Jeg tror, jeg hermed har svaret på de vigtigste spørgsmål. Jeg håber, at sagen kan få en hurtig gang igennem Tinget, og jeg håber, at det flertal, der her har manifesteret sig, kan blive større. Hvorfor skulle f.eks. SF ikke kunne ende med at stemme for dette lovforslag? Det synes jeg ville være naturligt. At Socialdemokratiet nok ikke kan, hænger måske sammen med, at Socialdemokratiet har særlig forbindelse til en af de organisationer eller et par af dem, som er meget imod dette lovforslag. Det har jeg forståelse for. Men SF burde egentlig kunne overtales til at støtte dette her. SF, som jo har været tilhænger af de frie skoler osv. mere end Socialdemokratiet, burde kunne se, at dette her har SF ikke noget at indvende imod. Men det er naturligvis helt op til SF. Hvis ikke SF vil være med, så tror jeg, dette lille tog kører alligevel.

(Kort bemærkning).

Køpke Christensen (FP):

Nu kan man jo diskutere, hvor meget lovgivningsprocessen skal blandes ind i uddannelserne, og jeg og Fremskridtspartiet principielt er da enige med ministeren i, at vi ikke skal have for meget bureaukrati med indblanding fra lovgivningsmagten.

Men det, jeg appellerede til, var, om man vil se det positivt på, og om ministeren var enig med mig i, at når det gælder en, der er født og opvokset i landbruget, så er det formentlig begrænset, hvor meget sådan en elev kan lære på de første 8 uger på landbrugsskole. Det virker lidt overflødigt, og det var det, jeg ville understrege.

Med hensyn til, at man efter vores opfattelse skal bestå en prøve i dansk, er det ganske rigtigt, som ministeren var inde på, at man jo har erfaringer fra andre erhvervsskoler, hvor der er problemer med elever, der ikke kan klare en danskprøve. Vi har, som ministeren også selv var inde på, set ting og sager, der foregår på bl.a. de tekniske skoler, hvor der går 2-3 måneder, og så springer eleverne fra på grund af et for dårligt dansk. Det var simpelt hen det, jeg ville understrege kan give nogle problemer i denne forbindelse.

Så kan man diskutere, hvor meget lovgivningen skal blande sig i det område, men jeg mener alligevel, at der er visse tilfælde, hvor man må

sige: Det må være en pligt, at man i hvert fald kan et minimum af dansk.

(Kort bemærkning).

Anne-Marie Meldgaard (S):

Jeg mener, ministeren nævnte, at han havde svaret på de væsentligste spørgsmål. Jeg havde et spørgsmål til ministeren, som jeg ikke føler at jeg har fået svar på.

Det drejer sig om de nuværende landbrugsskolors godkendelse som erhvervsskoler, hvor jeg spurgte ministeren, om elevunderlaget var til stede for at opfylde ønskerne fra de pågældende skoler.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Det troede jeg jeg svarede på, da jeg oplyste, at elevtilgangen i øjeblikket er stigende. Men jeg vil da godt føje til, at det har været mig en glæde at se, at der er et gryende samarbejde mellem tekniske skoler og landbrugsskoler også på den måde, at visse landbrugsskoler har overtaget visse uddannelser, der hidtil kun har ligget på tekniske skoler.

Den form for samarbejde tror jeg vi skal opfordre til at der bliver mere af, for det kan jo ikke bestrides, at vi har overkapacitet på feltet. Det har vi – det ved landbrugsskolerne også, det lider de under – og jeg tror, der tænkes mange tanker med hensyn til, hvordan man kan nyttiggøre denne kapacitet på anden vis.

Derfor er jeg også sikker på, at landbrugsskolerne vil være interesseret i et samarbejde med de tekniske skoler og de organisationer, som traditionelt styrer de tekniske skoler. Jeg tror slet ikke, vi behøver at skubbe så meget på. Ånden er redebon i den henseende, også blandt landbrugets organisationer, og det tror jeg også er tilfældet i hvert fald hos SALA. Der er stor velvilje og forståelse for, at der nu skal samarbejdes; nu skal det gamle had begraves, så det skal nok gå alt sammen.

Til hr. Køpke Christensen vil jeg sige, at den praktikperiode, der er fastsat, jo kun er et minimum. Det naturlige er vel, at hvis man kommer fra et aldeles landbrugsfremmed miljø, så kunne det være klogt at have en lidt længere praktikperiode eller måske lige prøve det, før man overhovedet går i gang med rigtig praktik. Det vigtigste for mig er, at vi ikke begynder at lave regler for det.

(Kort bemærkning).

Anne-Marie Meldgaard (S):

På baggrund af ministerens svar vil jeg gerne i udvalget have en nærmere dokumentation på det område, vi lige har talt om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af lovforslag nr. L 98:

Forslag til lov om uddannelse af lærere til folkeskolen.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 30/1 91).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Pernille Forchhammer (S):

I Socialdemokratiet synes vi, at Læreruddannelsesudvalgets betænkning er god, og vi lægger vægt på, at det også er en betænkning, som er afgivet i enstemmighed uden mindretalsudtalelser. Betænkningen er heller ikke revolutionær i sine ideer, men kommer alligevel med konstruktive forslag til forbedringer i den nuværende læreruddannelse.

Socialdemokratiet er tilfreds med en bibeholdelse af enhedslærerprincippet, og vi er tilfreds med, at uddannelsen fortsat skal foregå ved seminarier og ikke ved universiteter. I det store og hele mener vi, ministeren har fulgt betænkningens forslag, hvad angår rammen for uddannelsen. Det er vi også tilfredse med.

Jeg skal dog nævne enkelte punkter, hvor vi gerne så lovforslaget anderledes. Ideen med natur- og samfunds-fag på fællesdelen er efter

Socialdemokratiets opfattelse et af betænkningens bedste forslag. Naturfagene skal i fremtiden placeres centralt i folkeskolens undervisning, og for at sikre, at denne undervisning ikke bliver for de få elever, som oftest er drenge, og også kan komme til at foregå i de yngste klasser, er det for os vigtigt, at faget bliver sat ind i en virkelighedsnær og konkret sammenhæng. Der er for os heller ingen tvivl om, at naturfagene i fremtiden også skal betragtes ud fra en mere samfunds-faglig og historisk synsvinkel, og vi synes derfor, at udvalgets forslag er uhyre fremsynet.

Omkring det praktisk-musiske fagområde er det væsentligt for os, at der ikke sker en egentlig nedprioritering af området, men vi synes, det er spændende med udvalgets idé om tværfaglige forløb og dannelsen af et nyt kreativt fag: billed- og brugskunst, så længe der i faget bliver en vis balance mellem det håndværksmæssige og det æstetiske.

Ministerens forslag om suppleringskurser ser umiddelbart ud til at være en god idé, men vi mener faktisk, det er overflødigt og uadministrerbart.

Hvad angår styrelsesdelen, mener vi, det er uacceptabelt, at ministeren får bemyndigelse til at sammensætte bestyrelserne på de enkelte steder, og derfor også uacceptabelt, at der ikke er formuleret nogle demokratiske rettigheder for medarbejdergrupperne og de studerende; de studerende og medarbejderne skal med. Kompetencespørgsmålet i hele styrelsesdelen er meget uklar. Hvor begynder og hvor stopper ministeren seminarierne og de rådgivende organers kompetence?

Socialdemokratiet ønsker, at Seminarierådet skal bibeholdes i en eller anden form. Vi er villige til f.eks. at diskutere sammensætningen, men vi mener, det er nødvendigt med et centralt organ til at diskutere seminariernes udvikling og til at rådgive ministeren. Og vi er ikke tilfreds med de løse formuleringer i bemærkningerne.

I Socialdemokratiet kan vi ikke støtte en liberalisering af praktikken, som det er beskrevet i lovforslaget. Vi ønsker stadig, at begrebet øvelsesskole bliver bibeholdt som en væsentlig del af praktikken. Men der skal måske være mulighed for at åremålsbegrænse de faste øvelsesskoler og mulighed for at anvende en mindre pulje til at finde supplerende praktikmuligheder.